

Discriminarea în Republica Moldova 2021

CONSIILIUL PENTRU PREVENIREA ȘI ELIMINAREA
DISCRIMINĂRII ȘI ASIGURAREA EGALITĂȚII
СОВЕТ ПО ПРЕДУПРЕЖДЕНИЮ И ЛИКВИДАЦИИ
ДИСКРИМИНАЦИИ И ОБЕСПЕЧЕНИЮ РАВЕНСТВА
COUNCIL FOR PREVENTING AND ELIMINATING
DISCRIMINATION AND ENSURING EQUALITY

Funded
by the European Union
and the Council of Europe

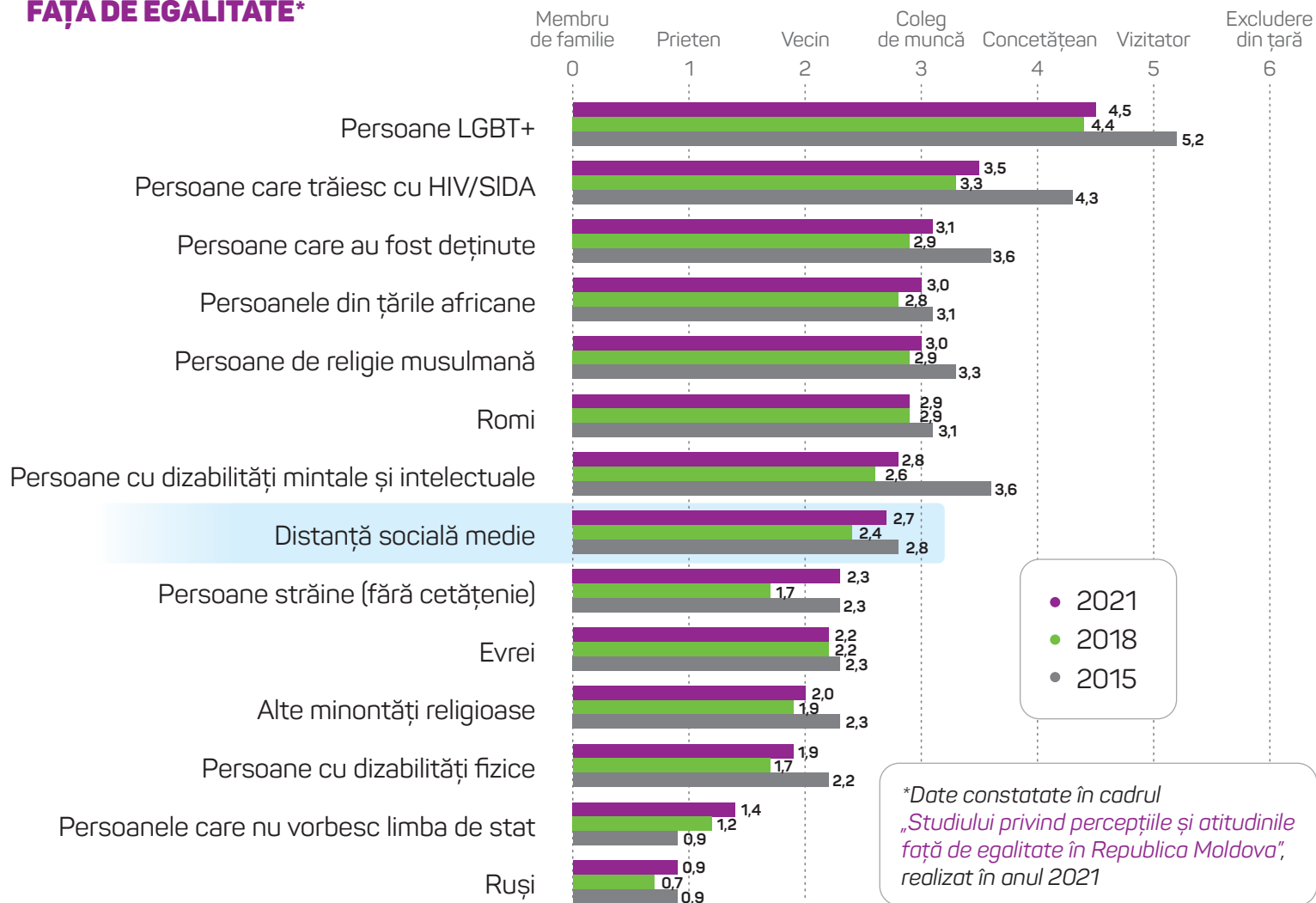
COUNCIL OF EUROPE

Implemented
by the Council of Europe

Acest material a fost elaborat în cadrul proiectului național „Consolidarea capacităților actorilor din sectorul justiției pentru realizarea actului de justiție în conformitate cu standardele europene, pentru combaterea discriminării în Republica Moldova” cofinanțat de Uniunea Europeană și de Consiliul Europei în cadrul Parteneriatului pentru buna guvernare. Opiniile exprimate în prezentul document nu pot fi considerate, în niciun caz, ca reflectând poziția oficială a oricăreia dintre părți.

PERCEPȚII ȘI ATITUDINI FAȚĂ DE EGALITATE*

ACTIVITATEA CONSILIULUI ÎN CIFRE

310

plângeri parvenite

2

autosesizări

282

dosare soluționate

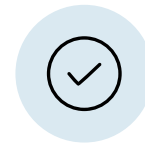
255

decizii emise

49

decizii de constatare

100

recomandări
formulate

12

acte normative
examine

20

avize consultative
la proiecte de acte
normative

3

acorduri
de colaborare

1511

persoane
informate / instruite

45

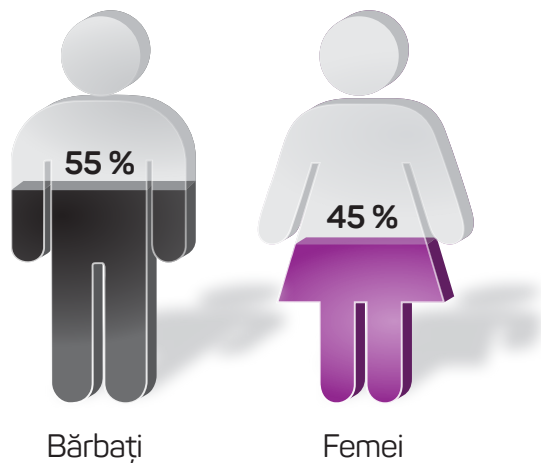
comunicate
publicate pe site

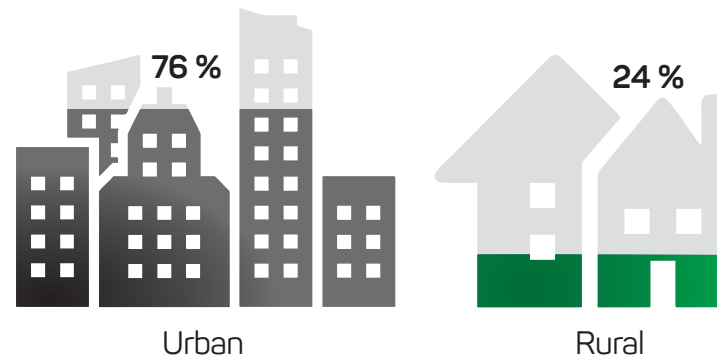
19161

utilizatori noi ai site-ului
Consiliului

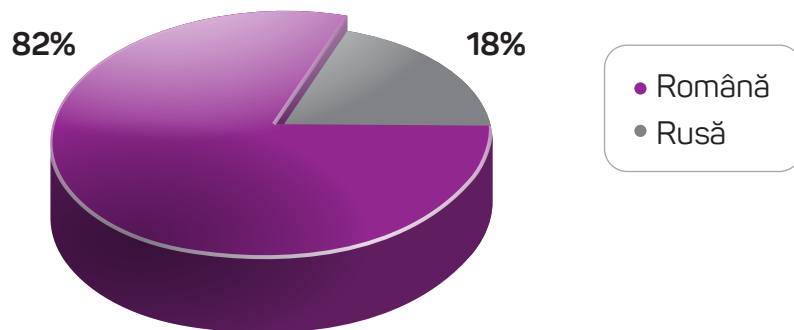
Repartizarea plângerilor în funcție de sexul petiționarului

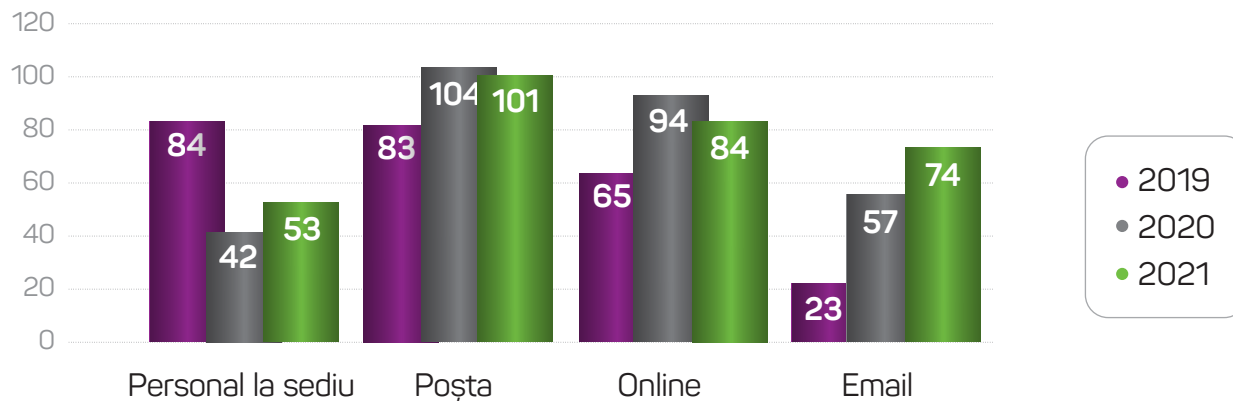
Repartizarea plângerilor în funcție de domiciliul petiționarului

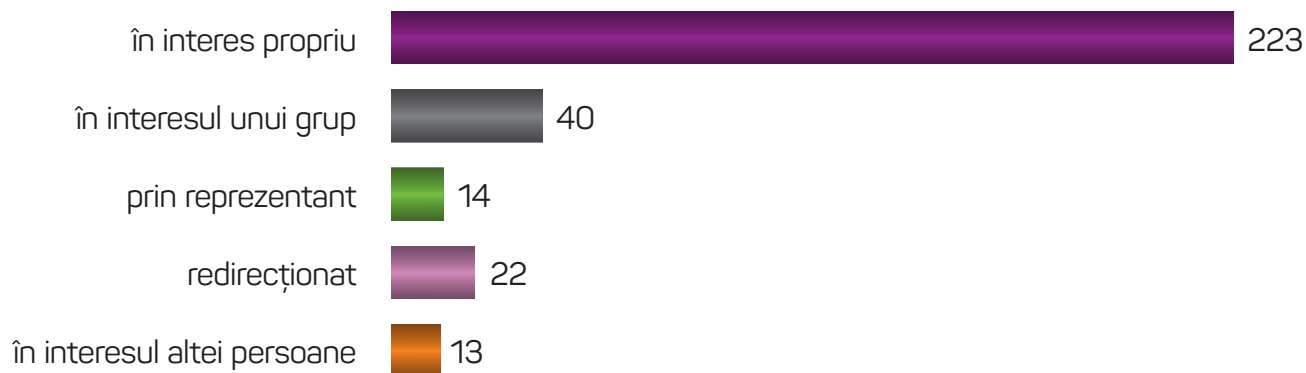
Repartizarea plângerilor în funcție de limba în care au fost formulate

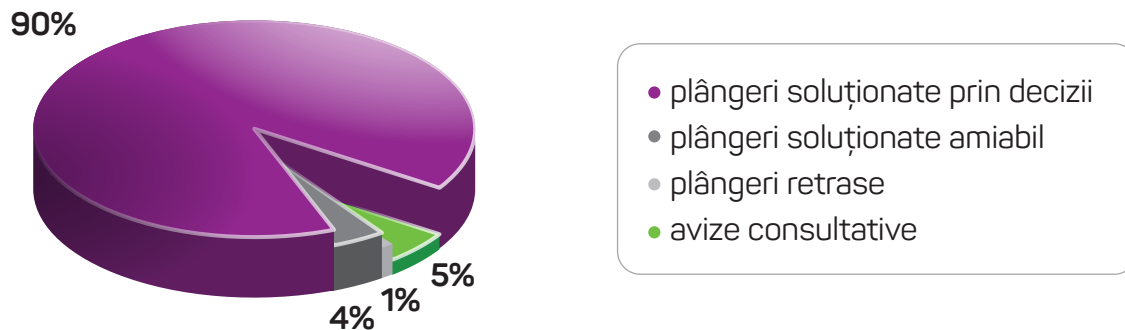
Repartizarea plângerilor în funcție de modalitatea de depunere

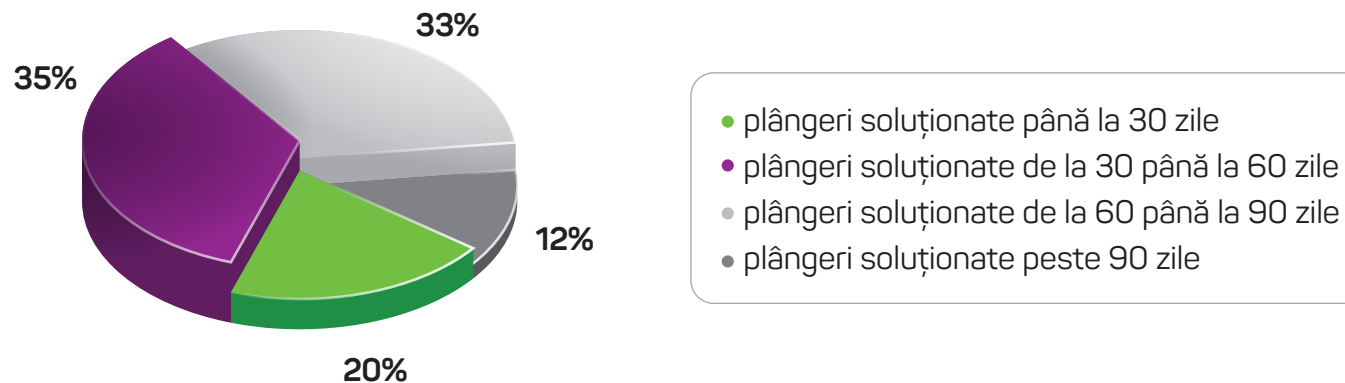
Repartizarea plângerilor în funcție de modalitatea de acționare

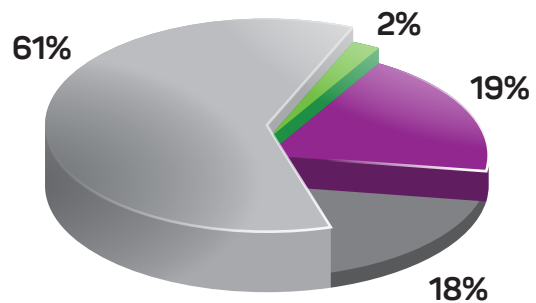
Date privind soluționarea cazurilor de discriminare raportate la Consiliu

Date privind termenul de examinare a plângerilor examinate de Consiliu

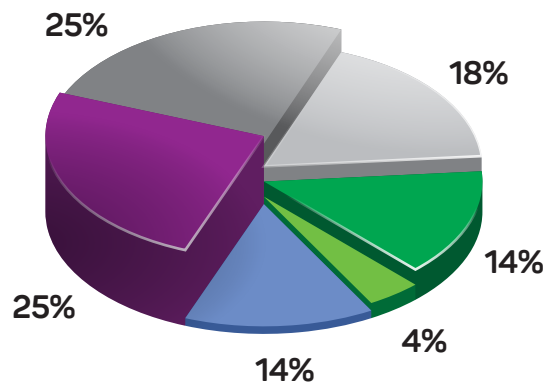

Date privind tipul deciziilor emise

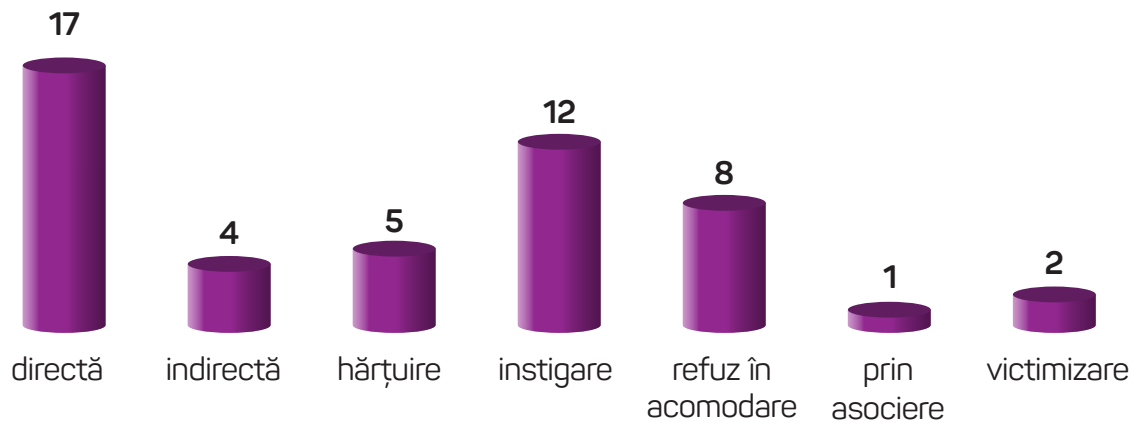
- constatatare
- neconstatare
- inadmisibilitate
- încetare

Repartizarea deciziilor în dependență de domeniul constat

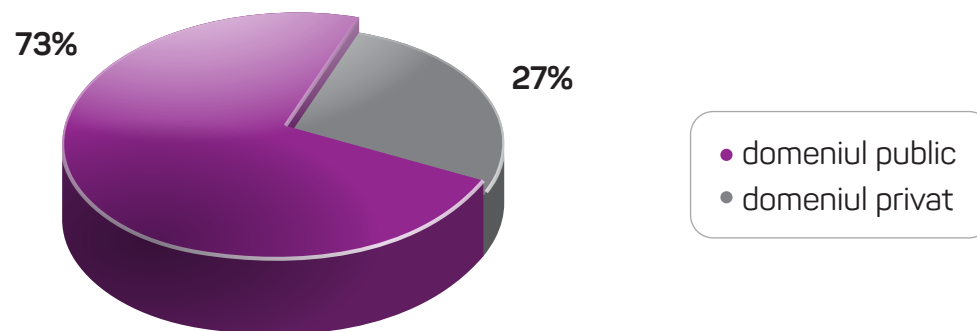

- câmpul muncii
- lezarea demnității umane
- acces la bunuri și servicii disponibile publicului
- acces la justiție
- educație
- alte domenii

Repartizarea deciziilor în dependență de formele de discriminare

Repartizarea deciziilor în dependență de domeniul de activitate al persoanelor care au comis fapte de discriminare

Criteriile protejate din perspectiva deciziilor Consiliului (% din deciziile de constatare)

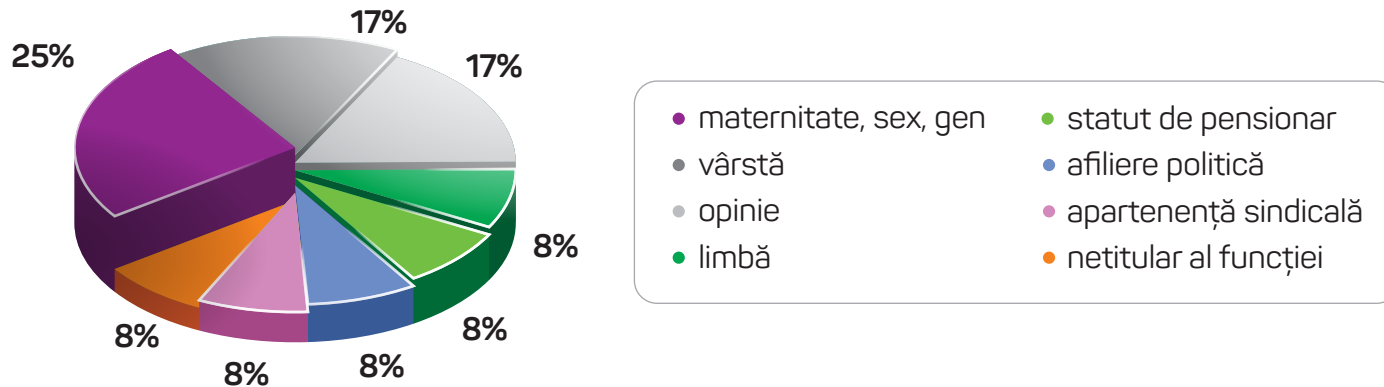
Criterii protejate / Domenii	Câmpul muncii	Acces la servicii și bunuri disponibile publicului	Lezarea demnității umane	Justiție	Educație	Alte domenii	TOTAL
Sex/gen/maternitate	5,9	2,0	7,8				15,7
Limbă	2,0	3,9		13,7			19,6
Dizabilitate		5,9	2,0				7,9
Origine etnică/ culoare			11,8				11,8
Afilieri/apartenență politică	2,0	3,9					5,9
Convingeri religioase		2,0				3,9	5,9
Opinie	3,9						3,9
Orientare sexuală			3,9				3,9
Vârstă	3,9						3,9
Statut de pensionar	2,0						2,0
Statut social						2,0	2,0
Statut procesual						2,0	2,0
Alt criteriu similar	3,9	3,9			3,9	3,9	15,6
TOTAL %	23,6	21,6	25,5	13,7	3,9	11,8	100,00

DISCRIMINAREA ÎN CÂMPUL MUNCII

Din totalul de 282 de dosare soluționate pe parcursul anului 2021, pe 83 cauze (29%) dintre acestea s-au invocat acțiuni aferente domeniului câmpul muncii. Respectiv, acțiuni discriminatorii în relațiile de muncă au fost constatate pe 14,4% din dosare.

Discriminarea în câmpul muncii se menține în topul domeniilor raportate, iar cel mai des, în anul 2021, au fost invocate criteriile de sex/gen.

Criteriile protejate din perspectiva deciziilor de constatare în câmpul muncii

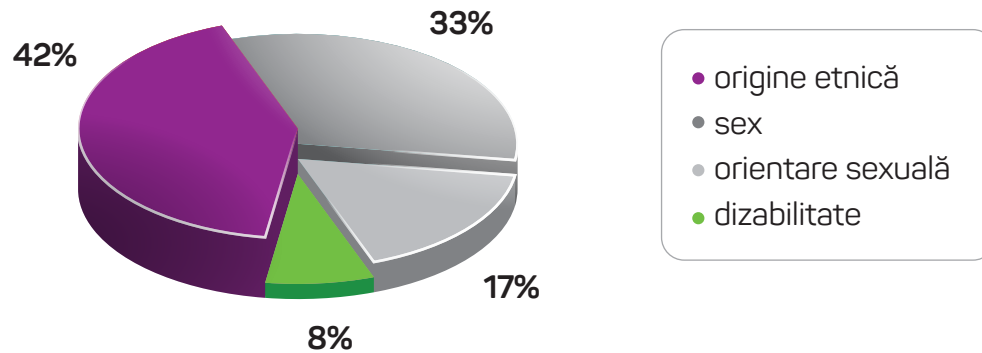
Aspectele invocate în plângerile examinate de către Consiliu scot în evidență următoarele probleme:

- cerințe discriminatorii la încadrarea în câmpul muncii;
- încheierea neîntemeiată a contractelor de muncă pe perioadă determinată;
- hărțuirea în relațiile de muncă;
- remunerare inegală;
- obstrucționarea activității organizației sindicale alternative.

LEZAREA DEMNITĂȚII UMANE

Din totalul de 282 de dosare soluționate pe parcursul anului 2021, pe 54 (19,1%) dintre acestea s-au invocat acțiuni aferente lezării demnității. Pentru 22,2% din respectivele cauze au fost constatate acțiuni discriminatorii.

Criteriile protejate din perspectiva deciziilor de constatare în domeniul lezarea demnității

Aspectele invocate în plângerile examinate de către Consiliu scot în evidență următoarele probleme:

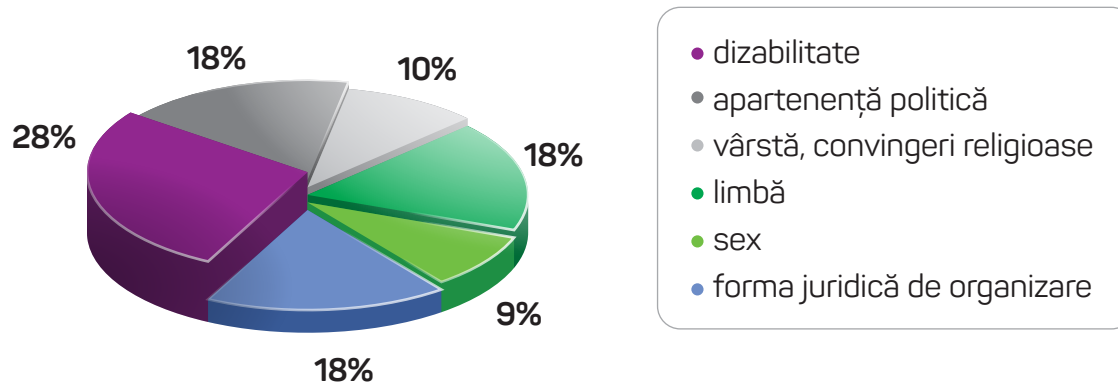
- evidențierea originii etnice, în context negativ, în articole din presă și emisiuni TV;
- limbaj instigator față de persoanele cu tulburări din spectrul autismului;
- discurs instigator la discriminarea femeilor în politică;
- mesaj instigator față de persoanele LGBT+;
- afirmații rasiste din partea unei persoane influente;
- producerea și distribuirea publicității sexiste.

DISCRIMINAREA ÎN ACCES LA BUNURI ȘI SERVICII DISPONIBILE PUBLICULUI

Din totalul de 282 de dosare soluționate pe parcursul anului 2021, pe 77 (27.3%) dintre acestea s-au invocat acțiuni aferente domeniului acces la bunuri și servicii disponibile publicului. Pentru 13% din respectivele cauze au fost constatate acțiuni discriminatorii.

Față de anii precedenți, se înregistrează o ușoară scădere a numărului de decizii de constatare a discriminării în acest domeniu, însă și în anul 2021, dizabilitatea se menține în topul criteriilor care au stat la baza tratamentelor nefavorabile.

Criteriile protejate din perspectiva deciziilor de constatare în domeniul acces la bunuri și servicii disponibile publicului

Aspectele invocate în plângerile examinate de către Consiliu scot în evidență următoarele probleme:

- refuz în acomodare rezonabilă a serviciilor de transport;
- inaccesibilitatea obiectelor de menire socială la nevoile persoanelor cu dizabilități;
- stabilirea diferențiată a taxelor locale pe criteriul apartenenței politice;
- termen redus de valabilitate a actului de identitate pentru persoanele care au renunțat la număr de identificare;
- restricții la accesarea programului de subvenționare a dobânzilor.

DISCRIMINAREA ÎN ACCES LA BUNURI ȘI SERVICII DISPONIBILE PUBLICULUI

Probleme identificate în cadrul examinării legislației și a proiectelor de acte normative privind corespunderea la standardele nediscriminării:

- prevederi discriminatorii în privința victimelor represiunilor politice;
- discriminarea îngrijitorilor persoanelor cu dizabilități severe privind modul de calculare a venitului mediu lunar asigurat la stabilirea pensiei;
- prevederi legale care favorizează nașterea copiilor apatrizi;
- acordarea ajutorului social în mod nediferențiat în funcție de gradul de dizabilitate a beneficiarilor;
- limitarea accesului la servicii publice pentru persoanele cu dizabilități locomotorii care nu beneficiază de semnătură electronică;
- lipsa prevederilor care ar permite spitalizarea, cu acoperirea cheltuielilor hoteliere și de alimentare din contul fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală, a asistenților personali care îngrijesc de persoane cu dizabilități;
- acordarea selectivă a garanțiilor de protecție din partea statului pentru militari.

ACCES LA JUSTIȚIE

Din totalul de 282 de dosare soluționate pe parcursul anului 2021, pe 31 cauze (11%) dintre acestea s-au invocat acțiuni aferente accesului la justiție. Respectiv, acțiuni discriminatorii în acces la justiție au fost constatate pe 22,5% din dosare.

Criteriul de limbă, la fel ca și în anii precedenți, se menține în topul criteriilor raportate în baza căruiua au loc faptele de discriminare în acces la justiție.

Aspectele invocate în plângerile examinate de către Consiliu scot în evidență următoarele probleme:

- neacceptarea cererii în procedură de către instanțele de judecată exclusiv din considerentul că este întocmită în limba rusă;
- neasigurarea acomodării rezonabile a necesităților lingvistice în cadrul sistemului de justiție.

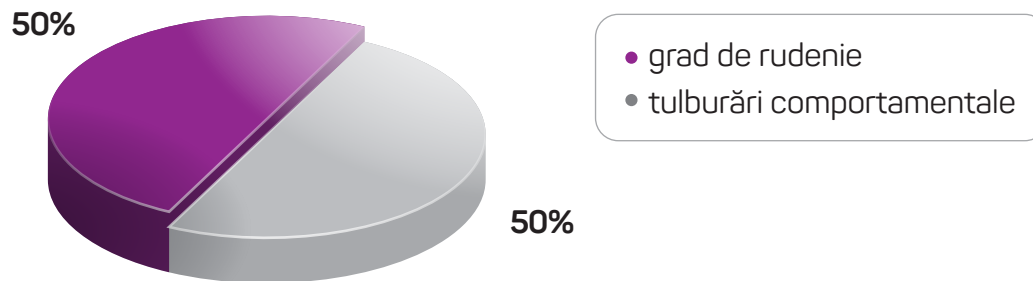
Probleme identificate în cadrul examinării legislației și a proiectelor de acte normative privind corespunderea la standardele nediscriminării:

- aplicabilitate limitată a prevederilor privind prevenirea și combaterea rasismului, fascismului, xenofobiei și a acțiunilor care neagă esența Holocaustului;
- sancționarea crimelor motivate de ură.

EDUCAȚIE

Din totalul de 282 de dosare soluționate pe parcursul anului 2021, pe 10 cauze (3,5%) dintre acestea s-au invocat acțiuni aferente domeniului educației. Respectiv, acțiuni discriminatorii în domeniul educație au fost constatate pe 10% din dosare.

Criteriile protejate din perspectiva deciziilor de constatare în educație

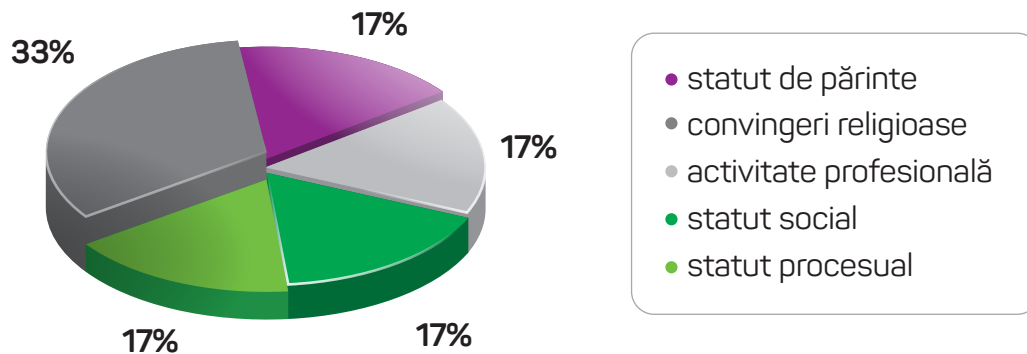
Aspectele invocate în plângerile examinate de către Consiliu scot în evidență următoarele probleme:

- crearea selectivă a grupelor pentru frecvență zilnică la ore, în baza criteriilor de rudenie cu cadrele didactice;
- refuz în prelungirea relațiilor contractuale din cauza particularităților speciale ale copilului.

ALTE DOMENII

Din totalul deciziilor de constatare, pe 7 cauze (14%) dintre acestea au fost stabilite acțiuni discriminatorii aferente altor domenii.

Criteriile protejate din perspectiva deciziilor de constatare în alte domenii

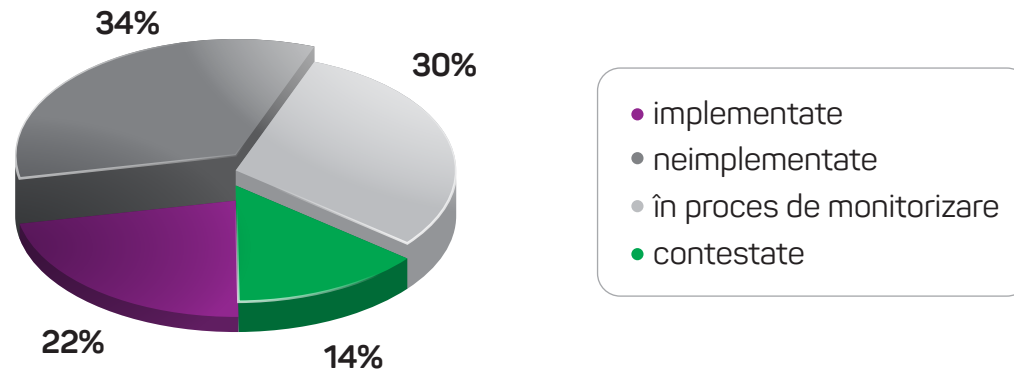

Aspectele invocate în plângerile examinate de către Consiliu scot în evidență următoarele probleme:

- refuz în acomodare rezonabilă a statutului de părinte în incinta secției de votare;
- practici care sfidează tradițiile culturale și religioase ale membrilor familiei victimelor decedate de COVID-19;
- imposibilitatea de a beneficia de activități recreative pentru unii deținuți;
- restricție de a avea în propria folosință un computer, pentru o categorie de condamnați;
- refuz în acomodare rezonabilă a convingerilor religioase;
- victimizarea deținutului urmare a depunerii plângerii.

NIVELUL DE IMPLEMENTARE A RECOMANDĂRILOR ÎNAINȚATE DE CĂTRE CONSILIU ÎN ANUL 2020

Gradul de implementare a recomandărilor înaintate de către Consiliu în anul 2020

IMPACTUL SOCIAL AL RECOMANDĂRILOR ÎNAINȚATE DE CĂTRE CONSILIU ÎN ANUL 2020

- asigurarea interpretării simultane a informațiilor de interes public comunicate de către persoanele responsabile, în special cu privire la pandemia COVID-19, prin angajarea unui interpret în limbajul mimico-gestual;
- implementarea mecanismului de identificare a necesităților populației în servicii medicale, pentru planificarea eficientă a volumului asistenței medicale și serviciilor medicale;
- asigurarea accesului persoanelor cu mobilitate redusă în clădirile Agențiilor și Centrelor poștale din subordinea Întreprinderii de Stat Poșta Moldovei, prin amenajare adecvată, conform normativelor în vigoare;
- asigurarea continuității serviciului pentru beneficiari (persoane cu grad de dizabilitate fără termen) de către Consiliul Raional Dubăsari prin revizuirea componentei bugetare pe segmentul protecție socială și alocarea resurselor financiare suficiente;
- eliminarea practicilor discriminatorii față de asistenții personali care îngrijesc persoanele cu dizabilități severe, prin încheierea cu aceștia a contractelor individuale de muncă fără termen, în baza circularei Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale adresate tuturor structurilor teritoriale de asistență socială;
- implementarea serviciului de plasament pentru beneficiarii ai căror asistenți personali se află în concediu anual de odihnă, de către Direcția Generală Asistență Socială și Sănătate din subordinea Primăriei municipiului Chișinău;
- asigurarea dreptului de reexaminare a pensiei pentru persoanele cu dizabilități care, după stabilirea pensiei de dizabilitate, continuă să muncească și să achite contribuții de asigurări sociale.

RECOMANDĂRI PRIVIND ÎMBUNĂTĂȚIREA SITUAȚIEI ÎN DOMENIUL PREVENIRII ȘI COMBATERII DISCRIMINĂRII ȘI ASIGURĂRII EGALITĂȚII

Parlamentul Republicii Moldova:

- Să ratifice Protocolul Opțional la Pactul Internațional ONU cu privire la Drepturile Economice, Sociale și Culturale;
- Să ratifice Protocolul Opțional nr. 3 la Convenția ONU cu privire la Drepturile Copilului;
- Să ratifice Protocolul nr. 12 la Convenția Europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale;
- Să identifice soluții de ordin legislativ de interpretare a prevederilor art. 167 alin. (1) lit. a) Cod de procedură civilă prin care să fie specificat expres că limba rusă nu este o limbă străină în Republica Moldova.

Guvernul Republicii Moldova:

- Să demareze procesul de modificare/completare a art. 86 alin. (1) lit. y¹) Codul Muncii, astfel încât să se explicitizeze că angajatorul poate să recurgă la aplicarea acestor prevederi în cazul în care măsura va putea fi justificată obiectiv și rezonabil potrivit scopului urmărit.

Ministerul Justiției:

- Să inițieze procesul de modificare a Statutului executării pedepsei de către condamnați, astfel încât posibilitatea de a avea în folosință computer fără conexiune externă să fie reglementată expres pentru toate categoriile de deținuți.

Ministerul Sănătății:

- Să inițieze procesul de modificare a prevederilor pct. 9 subpct. 10 din Regulamentul privind numirea în funcție pe bază de concurs a conducătorilor instituțiilor medico-sanitare publice și a Contractului-tip de management al instituției aprobat prin HG nr. 1016/2016, astfel încât să asigure un tratament egal femeilor și bărbaților în procesul de ocuparea a funcțiilor vizate;
- Să instruiască, distribuind un mesaj clar personalul medical implicat în manipularea corpurilor persoanelor decedate de COVID-19, despre inacceptabilitatea plasării corpurilor defuncte neîmbrăcate în saci de polietilenă în sicrie închise ermetic.

Ministerul Muncii și Protecției Sociale:

- Să elaboreze un proiect de act normativ prin care să fie instituite măsuri pozitive tranzitorii față de persoanele care au îngrijit persoane cu dizabilități severe în perioada 01.01.2020 – 01.01.2022, fără a fi angajate în calitate de asistent personal, astfel încât să asigure înlăturarea dezavantajului suportat de acestea, rezultat din aplicarea normelor discriminatorii ce au reglementat baza de calcul a venitului mediu lunar asigurat pentru această categorie de persoane până la adoptarea Legii nr. 127/2021 pentru modificarea Legii nr. 156/1998 privind sistemul public de pensii.

Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare:

- Să excludă pct. 9 subpct. 5 din Regulamentul cu privire la organizarea și desfășurarea concursului pentru ocuparea funcției de director executiv al Instituției Publice „Agenția pentru Dezvoltarea și Modernizarea Agriculturii” aprobat prin Ordinul nr. 717p din 25 noiembrie 2020.

Administrația Națională a Penitenciarelor și instituțiile subordonate:

- Să întreprindă măsuri de susținere a alternativelor puse în aplicare destinate acomodării rezonabile a convingerilor religioase a deținuților aflați sub protecția statului conform art. 206 Cod de executare atât pentru creștini ortodocși, cât și pentru condamnații de alte confesiuni, în dependența de necesitățile particulare ale acestora, inclusiv prin aplicarea tehnologiilor digitale;
- Să elaboreze și să implementeze un plan de acțiuni pentru eradicarea fenomenului subculturii criminale în instituțiile penitenciare;
- Să nu admită/să se abțină de la crearea consecințelor adverse deținuților care se plâng pe acțiuni discriminatorii și/sau celor care depun mărturii în contextul examinării faptelor de discriminare și să întreprindă măsuri de informare și instruire a angajaților penitenciarelor la subiect;
- Să stabilească criteriile obiective în privința limitelor discreției administrației referitoare la solicitările deținuților de a deține computere pentru toți deținuții, indiferent de tipul penitenciarului de executare a pedepsei;
- Să asigure tuturor deținuților participarea la aceleași activități recreative (plimbări suplimentare în curtea penitenciarului, accesul la sala de sport).

Comisia Electorală Centrală:

- Să elaboreze un Regulament care să explice conceptul și măsurile de acomodare rezonabilă a diverselor necesități ale alegătorilor;
- Să instruiască membrii birourilor electorale ale secțiilor de votare în privința aplicării măsurilor de acomodare rezonabilă a diverselor necesități ale alegătorilor.

Ministerul Afacerilor Interne:

- Să reexamineze durata de valabilitate a actului de identitate pentru persoanele care au renunțat la numărul de identificare de stat și la evidența automatizată în Registrul de stat al populației.

Autoritățile publice locale:

- Să trateze în mod egal persoanele fizice și juridice, care activează în condiții similare, pentru a asigura o sarcină fiscală egală;
- Să nu admită, în activitatea lor, exprimări instigatoare la discriminare pe criteriul de origine etnică.

Primarul general al mun. Chișinău:

- Să asigure identificarea măsurilor corespunzătoare privind accesibilizarea pasajului subteran de pe bulevardul Dacia, în apropierea IMSP Spitalul Clinic Municipal nr. 1, cu întreprinderea cel puțin a următoarelor acțiuni: (i) instalarea pavajului tactil de avertizare în culori contrastante față de suprafața căilor pietonale din fața subteranei și a pasajului subteranei, precum și față de suprafața scărilor, la începutul și sfârșitul scărilor din ambele părți ale subteranei; (ii) montarea benzilor contrastante pe treptele scărilor; (iii) montarea barelor de orientare pentru nevăzători de-a lungul întregului pasaj al subteranei; (iv) realizarea acțiunilor de amenajare a trecerii subterane/supraterane pietonale care ar permite persoanelor cu dizabilități locomotorii utilizatoare de fotolii rulante să se deplaseze autonom pe ambele părți ale bd. Dacia;
- Să asigure evaluarea gradului de accesibilitate a infrastructurii drumurilor și pasajelor subterane din municipiul Chișinău și să coordoneze procesul de elaborare și implementare a unui program municipal privind asigurarea accesibilității în acest domeniu.

Consiliul Municipal Chișinău:

- Să adopte și să finanțeze un program municipal privind asigurarea accesibilității infrastructurii drumurilor și pasajelor subterane.

Instituțiile de învățământ:

- Să consulte cu comunitatea de părinți și elevi modelele de învățare aplicate în contextul situației epidemiologice din țară sau altor crize similare și să țină cont de posibilitățile tehnice ale elevilor, pentru a le oferi tuturor șanse egale în acces la educație.

Prestatori de servicii educaționale private:

- Să organizeze sesiuni de instruire pentru sporirea capacităților cadrelor didactice în domeniul educației incluzive;
- Să aprobe un regulament intern în vederea prevenirii situațiilor discriminatorii în prestarea serviciilor cu caracter educativ;
- Să nu admită în contractul de prestări servicii cu caracter educațional clauze discriminatorii.

Politicienii:

- Să nu admită declarațiile sexiste și instigatoare la discriminare;
- Să nu admită evidențierea etniei într-un context necorespunzător;
- Să fie prudenți la exprimările publice, astfel încât prin declarațiile sale să nu eticheteze și/sau ofenseze reprezentanții grupurilor vulnerabile, ceea ce ar putea conduce la creșterea intoleranței în societate.

Angajatorii:

- Să nu admită acțiuni de intimidare și victimizare la locul de muncă;
- Să elaboreze și să aprobe un regulament intern privind neadmiterea hărțuirii la locul de muncă;
- Să nu admită desfacerea contractului individual de muncă în temeiul art. 86 alin. (1) lit. y¹) Codul Muncii în mod arbitrar, ci doar în situațiile când există o justificare obiectivă și rezonabilă, potrivită scopului urmărit;
- Să instruiască în domeniul nediscriminării personalul responsabil de recrutare.

Prestatorii de servicii de transport:

- Să elaboreze o instrucțiune metodologică în vederea prevenirii situațiilor discriminatorii destinată echipajelor care sunt antrenate în prestarea serviciilor de transport public și celor în regim de taxi;
- Să instruiască șoferii în vederea asigurării deservirii nediscriminatorii a călătorilor.

Compania aeriană Air Moldova:

- Să înceteze practica de semnare a contractelor de muncă pentru perioadă determinată cu personalul care activează la bordul navelor și să încheie contracte de muncă pe perioadă nedeterminată.

Mass-media:

- Să nu admită evidențierea etniei într-un context necorespunzător.